Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta
HE 14/2023 vp
HUS/6807/2023
HUS Psykiatrian toimialan kuuleminen

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin psykiatrian toimiala kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi tässä lainvalmistelussa.

Lakiesitys on perusteltu, välttämätön ja kiireelliseen aikatauluun nähden perusteellisesti valmisteltu. Uusi lainsäädäntö tulisi nähdä askelena kohti selkeämpää ja yhtenäisempää oikeusturvaa tahdosta riippumattoman hoidon osalta. Asian kiireellisyyden takia, tämä muutos ei voinut odottaa laajempaa itsemääräämisoikeuslainsäädännön muutosta. On olennaista kiinnittää huomiota siihen, miten muutos vaikuttaa käytännön toimintaan ja resursseihin. Muutoksen käytännön implementointiin täytyy varata riittävästi aikaa, jotta Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos ja palveluntuottajat voivat järjestää muutostyöt ilman häiriötä palvelutuotantoon.

Muutoksen odotetaan tuovan mukanaan merkittävää lisätyötä päätösprosessissa ja valitusten käsittelyssä. Tämä asettaa henkilökunnalle haasteita, ja on ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että päätöksentekoprosessi pysyy mahdollisimman kevyenä ja valitusprosessin tuottama lisätyö minimoidaan. Potilaiden oikeus laadukkaaseen hoitoon ei saa kärsiä lisääntyneen hallinnollisen prosessin takia.

Hallintopäätös koko hoitojakson ajaksi muuttaa lääkärien päätöksentekoprosessin. On tärkeää taata, ettei tämä muutos heikennä potilaiden osallisuutta tai hoidon lääketieteellistä laatua. Jokainen tahdosta riippumattoman lääkityksen antopäätös tulee jatkossakin tehdä huolellisen lääketieteellisen arvion ja päätöksen perusteella. Samalla joudutaan tekemään yleisempi hallintopäätös lääkehoidosta, vaikka mahdollisesti potilas vastustaa vain yksittäistä kertamääräystä. Tässä tilanteessa potilaalle tehdään hoitojakson pituinen päätös ”pakkolääkityksestä”, vaikka todellisuudessa pakkoa tarvittaisiin vain kertaalleen. On tärkeä, että käytännöt eivät muutu siten, että todellisuudessa tämä yhtä kertaa varten tehty hallintopäätös vähentää potilaan kanssa tehtävää yhteistä suunnittelua potilaan parhaaksi kokemasta lääkityksestä.

Kustannusvaikutukset ja resurssien käyttö ovat keskeisiä huolenaiheita. Oletus ylimääräisestä henkilöstötarpeesta lisääntyvänä virkatyönä on epärealistinen nykytilanteessa. Lisää henkilöresurssia ei ole saatavissa, ja siten tämä uusi tehtävä on aina pois potilaiden muusta hoidosta. On tärkeää, että niin ministeriön, että Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen työ implementoinnin osalta tehdään tiiviissä yhteistyössä palvelujärjestelmän kanssa, ettei uusi lainsäädäntö aiheuta kohtuutonta taakkaa organisaation resursseille.

Voimaantulon aikataulu vaatii erityistä huomiota. On epärealistista olettaa, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja sairaanhoitopiirit ehtivät saada tarvittavia määrittelyjä ja potilastietojärjestelmien muutostöitä valmiiksi ennen 1.1.2024. Siksi on ehdottoman tarpeellista lykätä voimaantuloa vähintään kuudella kuukaudella, jotta muutoksen toteuttaminen voidaan tehdä huolellisesti ja asianmukaisesti.

Muutoksen käytännön implementoinnin kannalta, on oleellista, että päätöksen kirjaaminen saadaan integroitua palvelujärjestelmässä käytössä oleviin potilastietojärjestelmiin, kuten nyt muut

mielenterveyslain mukaiset päätökset. Esimerkiksi HUS:issa käytössä olevaan potilastietojärjestelmään, lääkäri kirjoittaa päätöksensä sekä rakenteellisesti että tekstimuodossa. Tämän uuden hallintopäätöksen kirjaaminen vastaavalla tavalla tulee vaatimaan muutostöitä potilastietojärjestelmään. Jos laki tulee voimaan ennen kuin muutostyöt on ehditty tehdä, ainoa vaihtoehto on toimia paperisilla lomakkeilla mikä lisää työmäärää merkittävästi.

Yhteenvetona, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin psykiatrian toimiala katsoo että muutos on perusteltu ja välttämätön, mutta haluaa kiinnittää huomiota sen käytännön vaikutuksiin, resurssitarpeisiin ja aikatauluun. On ensiarvoisen tärkeää, että potilaiden oikeusturva ja laadukas hoito säilyvät keskiössä kaikissa päätöksissä ja muutoksissa. Kiitämme mahdollisuudesta osallistua tähän tärkeään lainvalmisteluun.

Helsinki 2.10.2023

Jesper Ekelund, LT, EL, Prof, EMBA

Toimialajohtaja, HUS Psykiatria